

**Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра романської філології**

**ФУНКЦІОНУВАННЯ АМЕРИКАНІЗМІВ У СУЧАСНІЙ ІСПАНСЬКІЙ
МОВІ МЕКСИКИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ ХУАНА РУЛЬФО «ПЕДРО
ПАРАМО»**

Кваліфікаційна робота

освітнього ступеня «бакалавр»

студентки 4 курсу бакалаврату

освітньої програми

*«Іспанська мова та переклад англійська
мова та друга романська мова»*

спеціальність — 035 «Філологія»

Софії Олегівни ДАНУ

Науковий керівник:

д.філол.н., проф. Ніна КОРБОЗЕРОВА

«Допущено до захисту»

Протокол засідання

кафедри романської філології

протокол № _____ від «___» _____ 20__ року

завідувач кафедри _____ (підпис)

к.філол.н., доц. Ірина СИТДИКОВА

КИЇВ 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	8
 РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНІЗМІВ У МЕКСИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ	
1.1. Американізми та індігенізми як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень.....	11
1.2. Формування іспанської мови Мексики в історико- соціолінгвістичному контексті.....	14
1.3. Американізми в мексиканському варіанті іспанської мови та їх функціонування в художньому дискурсі.....	20
1.4. Роль американізмів у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови.....	24
Висновки до розділу 1.....	28
 РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ АМЕРИКАНІЗМІВ У РОМАНІ ХУАНА РУЛЬФО «ПЕДРО ПАРАМО»	
2.1. Мовна картина світу роману та ідіостиль Хуана Рульфо.....	30
2.2. Типологія та семантичні групи американізмів у тексті роману.....	35

2.3. Семантико-стилістичні функції американізмів у художньому дискурсі роману.....	40
2.4. Функціональна роль американізмів у відтворенні мексиканського національного колориту та характеристиці персонажів.....	48
Висновки до розділу 2.....	54
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

Анотація

Статтю присвячено дослідженню американізмів у мексиканському варіанті іспанської мови на матеріалі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo». Актуальність дослідження зумовлена зростанням інтересу до національних варіантів іспанської мови та необхідністю комплексного аналізу лексичних явищ, що відображають культурну специфіку іспаномовних спільнот, зокрема ролі американізмів у художньому дискурсі.

Об'єктом дослідження є американізми в мексиканському варіанті іспанської мови, предметом — їхні семантичні, стилістичні та функціональні особливості в художньому тексті. Метою роботи становить виявлення специфіки функціонування американізмів у романі «Pedro Páramo» та визначення їх ролі у формуванні мовної картини світу й національно-культурного колориту. Для досягнення поставленої мети було визначено низку завдань, зокрема уточнення понятійного апарату, аналіз історико-соціолінгвістичних умов формування мексиканського варіанта іспанської мови, класифікацію американізмів та дослідження їхніх функцій у художньому дискурсі.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові методи аналізу, узагальнення та систематизації, а також спеціальні лінгвістичні методи — контекстуальний, семантичний і функціонально-стилістичний аналіз, порівняльний підхід і елементи кількісного аналізу. Комплексне поєднання цих методів забезпечує новизну дослідження, оскільки дозволяє розглядати американізми не лише як лексичні одиниці, а як важливі складники художнього дискурсу та носії культурної інформації.

У роботі розкрито теоретичні засади вивчення американізмів та індігенізмів, визначено їх місце в системі мексиканської іспанської мови та простежено історичні передумови їх формування. Практичний розділ присвячено аналізу функціонування американізмів у романі Хуана Рульфо, де встановлено їхню роль у відтворенні мовної картини світу, ідіостилю автора та характеристики

персонажів. Було виокремлено чотири семантичні групи американізмів: лексика матеріальної культури та побуту (petate, catre), соціально-побутова та розмовна лексика (hacienda, dizque, pelones, mitote), лексика природного середовища (zopilote, cociyos) та експресивно-оцінна лексика (mal de ojo, pilmatá).

У результаті дослідження було доведено, що американізми виконують номінативну, стилістичну та культурно-ідентифікаційну функції, сприяють створенню національного колориту та виступають маркерами мовної й культурної ідентичності. Отримані результати підтверджують, що мексиканський варіант іспанської мови є самостійною мовною системою, сформованою під впливом історичних, соціальних і культурних чинників, а американізми становлять її невід'ємний компонент.

Ключові слова: *американізми, мексиканський варіант іспанської мови, індігенізми, художній дискурс, ідіостиль, семантико-стилістичні функції, Хуан Рульфо, «Pedro Páramo».*

Abstract

The article is devoted to the study of Americanisms in the Mexican variant of the Spanish language based on the material of Juan Rulfo's novel «Pedro Páramo». The relevance of the study is determined by the growing interest in national variants of the Spanish language and the need for a comprehensive analysis of lexical phenomena that reflect the cultural specificity of Spanish-speaking communities, in particular the role of Americanisms in literary discourse.

The object of the study is Americanisms in the Mexican variant of the Spanish language; the subject is their semantic, stylistic and functional features in the literary text. The aim of the research is to identify the specific functioning of Americanisms in the novel «Pedro Páramo» and determine their role in forming the linguistic picture of the world and national-cultural coloring. To achieve this goal, a number of tasks were defined, in particular the clarification of the conceptual apparatus, the analysis of the historical and sociolinguistic conditions of the formation of the Mexican variant of the Spanish language, the classification of Americanisms and the study of their functions in literary discourse.

The methodological basis of the research comprises general scientific methods of analysis, generalization and systematization, as well as special linguistic methods — contextual, semantic and functional-stylistic analysis, comparative approach and elements of quantitative analysis. The comprehensive combination of these methods ensures the novelty of the research, since it allows considering Americanisms not only as lexical units, but also as important components of literary discourse and carriers of cultural information.

The article reveals the theoretical foundations of the study of Americanisms and Indigenisms, determines their place in the system of Mexican Spanish and traces the historical prerequisites of their formation. The practical section is devoted to analyzing the functioning of Americanisms in Juan Rulfo's novel and to how they establish their role in reproducing the linguistic picture of the world, the author's idiostyle, and the

characterization of characters. Four semantic groups of Americanisms were singled out: vocabulary of material culture and everyday life (petate, catre), socio-everyday and colloquial vocabulary (hacienda, dizque, pelones, mitote), vocabulary of the natural environment (zopilote, cocuyos) and expressive-evaluative vocabulary (mal de ojo, pilmama).

As a result of the study, it has been proven that Americanisms perform nominative, stylistic and cultural-identifying functions, contribute to the creation of national coloring and serve as markers of linguistic and cultural identity. The obtained results confirm that the Mexican variant of the Spanish language is an independent linguistic system formed under the influence of historical, social and cultural factors, and Americanisms constitute its integral component.

Keywords: *Americanisms, Mexican variant of the Spanish language, Indigenisms, literary discourse, idiostyle, semantic-stylistic functions, Juan Rulfo, «Pedro Páramo».*

ВСТУП

Іспанська мова є однією з найпоширеніших мов світу та функціонує в різних національних і регіональних варіантах, кожен з яких формується під впливом історичних, соціальних і культурних чинників. Серед них особливе місце займає мексиканський варіант іспанської мови, що сформувався в умовах тривалого контакту з автохтонними мовами та відображає своєрідність історичного шляху й національної культури Мексики. Однією з найвиразніших його рис є наявність значної кількості американізмів, що відіграють важливу роль у формуванні його лексичної та стилістичної своєрідності.

Американізми – це лексичні одиниці, що виникли або набули нових значень на американському континенті й слугують яскравим свідченням адаптації іспанської мови до нової соціокультурної дійсності. Вони відображають вплив індігенних мов, особливості побуту, традицій та світогляду місцевого населення. У художньому дискурсі американізми поєднують номінативну й стилістичну функції, що дає змогу передати національний колорит та ідіостиль автора.

Тема дослідження – американізми у мексиканському варіанті іспанської мови (на матеріалі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo»).

Наукову проблему американізмів, варіантності іспанської мови та мовної специфіки Латинської Америки висвітлено в працях багатьох зарубіжних науковців, зокрема Х. П. Рони, Х. Поттьє-Наварро, А. І. Наварро Карраско, Е. Браво-Гарсії, Г. Генша, М. А. Андьйон Ерреро, Дж. М. Лопе Бланча, а також у лексикографічних джерелах, таких як *Diccionario de Americanismos* та *Diccionario del español de México*.

Актуальність роботи зумовлена значним інтересом до вивчення національних варіантів іспанської мови, а також недостатньою кількістю комплексних досліджень, присвячених функціонуванню американізмів у художньому тексті. Особливої уваги потребує аналіз ролі американізмів у

формуванні мовної картини світу та національно-культурної специфіки мексиканського художнього дискурсу, що робить обрану тему своєчасною та науково значущою.

Мета бакалаврської роботи полягає у дослідженні особливостей функціонування американізмів у мексиканському варіанті іспанської мови на матеріалі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo».

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- охарактеризувати американізми та індігенізми як об’єкт сучасних лінгвістичних досліджень;
- простежити формування іспанської мови Мексики в історико-соціолінгвістичному контексті;
- визначити причини та шляхи проникнення американізмів у мовну систему Мексики;
- з’ясувати роль американізмів у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови;
- проаналізувати мовну картину світу та ідіостиль Хуана Рульфо;
- здійснити типологізацію та семантичну класифікацію американізмів у тексті роману;
- визначити семантико-стилістичні функції американізмів у художньому дискурсі;
- дослідити роль американізмів у відтворенні мексиканського національного колориту та характеристики персонажів.

Об’єктом дослідження є американізми в мексиканському варіанті іспанської мови.

Предметом дослідження є семантичні, стилістичні та функціональні особливості американізмів у художньому дискурсі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo».

Матеріалом дослідження слугує текст роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo», а також лексикографічні та наукові джерела, присвячені американізмам, варіантності іспанської мови та мовному розвитку Латинської Америки.

Методами дослідження є загальнонаукові методи спостереження, опису й аналізу, а також лінгвістичні методи контекстуального, семантичного та функціонально-стилістичного аналізу, порівняльний метод, елементи кількісного аналізу.

Практичне значення роботи полягає в можливості використання отриманих результатів у курсах лексикології, стилістики іспанської мови, лінгвокраїнознавства та при подальших дослідженнях художнього дискурсу й національних варіантів іспанської мови.

Структура бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, теоретичного розділу, практичного розділу, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ АМЕРИКАНІЗМІВ У МЕКСИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ ІСПАНСЬКОЇ МОВИ

1.1. Американізми та індігенізми як об'єкт сучасних лінгвістичних досліджень

Американізми та індігенізми є предметом активного вивчення в сучасній лінгвістиці, оскільки вони дають уявлення про процеси становлення та еволюції іспанської мови на американському континенті. Вивчення цих мовних явищ формуються в умовах взаємодії різних мовних систем, лексичної варіативності, історичної лінгвістики та соціолінгвістики.

Інтерес до американізмів та індігенізмів у сучасній лінгвістиці зумовлений їх лексичними особливостями і здатністю відображати процеси культурної взаємодії та ідентичності. Через ці мовні одиниці простежується взаємний вплив європейської та автохтонних культур, що робить американізми важливим інструментом аналізу соціальних і культурних змін у латиноамериканському просторі.

Визначення цього поняття варіюється залежно від наукового підходу. Як зазначає Х. Поттєс-Наварро, американізми виникли внаслідок зустрічі іспанської мови з новою реальністю Америки та мовами корінних народів, що зумовило появу лексичних одиниць, пов'язаних із новими предметами, явищами та соціокультурними умовами [30]. При цьому американізм може розглядатися як слово або значення, що виникло на американському ґрунті, незалежно від його етимологічного походження [27].

Вагомий вплив на формування теоретичних підходів зробив Х. П. Рона, який підкреслює, що американізмами слід вважати не лише індігенізми, тобто запозичення з мов корінних народів Америки, а й лексичні одиниці іспанського походження, які набули нового значення або особливого вжитку в американських варіантах іспанської мови [4]. Такий підхід свідчить про формування

американізмів впродовж тривалого історичного періоду, їх мовної адаптації та семантичних змін.

У сучасній лінгвістичній традиції поняття американізму розглядається як багатовимірне й дискусійне, що зумовлено різними критеріями його визначення. У наукових працях акцент робиться на походженні лексичної одиниці, сфері її вживання та ступені поширення в іспаномовному просторі Америки. Такий підхід дозволяє трактувати американізми як результат історичного розвитку іспанської мови в умовах регіональної варіантності, а не як відхилення від європейської мовної норми [29], [33].

Звернення до проблематики американізмів та індігенізмів у межах цього дослідження зумовлене прагненням розглянути іспанську мову Америки як результат тривалого й багатогранного мовного контакту, а не лише як похідне від європейського зразка. Ці лексичні явища дозволяють простежити, яким саме чином мовна система реагує на нові соціальні та культурні умови, інтегруючи різноманітні елементи й формуючи власну варіантність. Аналіз американізмів та індігенізмів відкриває можливість поєднати історичний, соціолінгвістичний і культурний підходи, що є особливо важливим для комплексного розуміння розвитку іспанської мови на американському континенті. У цьому сенсі вони становлять цінний матеріал для дослідження лексичних змін і процесів мовної адаптації та ідентичності.

З огляду на це, американізми доцільно розглядати не як відхилення від нормативної іспанської мови, а як закономірний результат її історичного розвитку. Вони виконують адаптивну функцію, дозволяючи мові точно й економно називати нові реалії американського континенту. Таким чином, американізми слугують показником життєздатності мови та її здатності до саморегуляції в умовах мовного контакту.

Індігенізми становлять окрему, але тісно пов'язану групу лексики. Вони походять з автохтонних мов Америки, зокрема науатль, майя, кечуа, аймара та

інших, і були інтегровані в іспанську мову в період колонізації. За спостереженнями Х. Поттьє-Наварро, на початкових етапах контакту іспанці часто намагалися описувати нові реалії за допомогою наявних іспанських слів, однак із часом індігенні назви закріпилися в мові як найбільш точні та зручні [30]. Багато з таких слів згодом увійшли не лише до американських варіантів, а й до загальноіспанського словникового складу.

У сучасних лінгвістичних дослідженнях американізми та індігенізми трактуються як динамічне мовне явище, що постійно розвивається та не обмежується історичним пластом лексики. Зокрема, в «Diccionario de Americanismos» Асоціації академій іспанської мови ці одиниці подаються з урахуванням їх географічного поширення, соціального статусу та семантичних особливостей, що свідчить про описовий, а не нормативний характер сучасної лексикографії [38].

Сучасна лексикографія відіграє ключову роль у фіксації та описі американізмів, що підтверджується створенням спеціалізованих словників, орієнтованих на паніспанський підхід. У таких працях американізми подаються з урахуванням їх географічної прив'язаності та функціонування в живому мовленні. Це відображає зміну наукової парадигми від нормативного до описового підходу, що відповідає ідеї плюрицентричності іспанської мови [8], [38]. Такий підхід дозволяє простежити реальне функціонування лексики в різних регіонах Америки.

Окрему увагу в сучасних дослідженнях приділено мексиканському варіанту іспанської мови, для якого характерна значна кількість індігенізмів, зумовлена інтенсивним і тривалим контактом з мовами корінних народів. За результатами досліджень Г. Гомаші, контакт іспанської мови з науатль у Мексиці проявляється на лексичному рівні та реалізується в соціальних і комунікативних практиках, забезпечуючи збереження й актуалізацію індігенної лексики [19].

Крім того, сучасні корпусні та комп'ютерні дослідження, зокрема роботи Ф. Рангеля та співавторів, підтверджують, що лексичні американізми є важливим маркером мовної варіативності та дозволяють ідентифікувати регіональні різновиди іспанської мови, включно з мексиканським [31]. Це свідчить про актуальність вивчення американізмів не лише в межах традиційної лінгвістики, а й у сучасних міждисциплінарних дослідженнях.

Особливого значення набуває аналіз американізмів саме в межах окремих національних варіантів іспанської мови. Кожен з них характеризується власним набором лексичних одиниць, сформованих під впливом історичних, соціальних та мовних чинників. У цьому контексті мексиканський варіант іспанської мови становить особливий інтерес для дослідження, що зумовлює необхідність його детальнішого розгляду в наступних підрозділах роботи.

У підсумку американізми та індігенізми можна розглядати як живий і складний компонент мовної системи, який активно досліджується сучасною лінгвістикою. Вони відображають історичні, культурні та соціальні процеси формування іспанської мови в Америці та відіграють важливу роль у вивченні лексичної варіативності, мовного контакту та розвитку національних варіантів іспанської мови, зокрема мексиканського.

1.2. Формування іспанської мови Мексики в історико-соціолінгвістичному контексті

Формування мексиканського варіанту іспанської мови є результатом тривалого історичного процесу, зумовленого інтенсивним мовним і культурним контактом між іспанською мовою та мовами корінних народів Месоамерики [4]. Після іспанського завоювання Мексики у XVI столітті іспанська мова почала функціонувати в нових соціальних, культурних та комунікативних умовах. Це

значною мірою сприяло її адаптації до місцевої реальності та поступовому формуванню регіональних особливостей.

Водночас слід враховувати, що Мексика як регіон колоніальної Америки мала специфічні історичні та культурні умови, які відрізняли її від інших частин іспаномовного світу. До приходу іспанців на цій території існували розвинені цивілізації з усталеними соціальними структурами та високим рівнем культурної організації. В цей час місцеві мови виконували важливі адміністративні, релігійні й побутові функції. Саме тому мовний контакт між іспанською та індігенними мовами в Мексиці не обмежувався епізодичними запозиченнями, а набув системного характеру, що зумовило глибоку інтеграцію автохтонних елементів у мовну практику колоніального суспільства.

Американізми та індігенізми становлять особливий інтерес для сучасної лінгвістики, оскільки вони відображають глибинні процеси мовної адаптації в умовах культурного контакту. Через ці лексичні одиниці простежується спосіб, у який іспанська мова реагувала на нову соціальну та природну реальність Америки, пристосовуючи свої номінативні ресурси до потреб комунікації в багатомовному середовищі.

На початковому етапі колонізації іспанська мова співіснувала з численними індігенними мовами, серед яких особливе місце посідав *науатль*. Як зазначають дослідники мовного контакту, саме ця двомовна ситуація стала одним із ключових чинників виникнення лексичних, семантичних та прагматичних особливостей мексиканського іспанського [33]. У результаті інтенсивної взаємодії іспанська мова не лише запозичувала індігенні лексичні одиниці, але й змінювала способи номінації, що відповідали новим соціокультурним умовам.

З погляду історичної лінгвістики американізми можна розглядати як результат тривалого процесу мовного розвитку, що відбувався під впливом конкретних соціальних і культурних чинників. Вони формувалися в умовах постійної взаємодії різних мовних спільнот, унаслідок чого іспанська мова

Мексика набула специфічних лексичних рис, які відрізняють її від європейського варіанту.

У працях, присвячених історії іспанської мови в Америці, підкреслюється, що мексиканський варіант іспанської мови розвивався в умовах складної соціальної стратифікації колоніального суспільства. Іспанська мова функціонувала як мова адміністрації, освіти та релігії, тоді як індігенні мови зберігалися в побутовій і локальній комунікації. Така ситуація сприяла формуванню стабільного мовного контакту, наслідком якого стало проникнення індігенних елементів у різні рівні іспанської мови, передусім у лексику.

У результаті в мексиканському суспільстві поступово сформувався функціональний розподіл мов, за якого іспанська та індігенні мови виконували різні соціальні ролі. Іспанська мова закріпилася як засіб офіційної, освітньої та публічної комунікації, в той час як корінні мови зберігалися в основному у сфері повсякденного спілкування, родинних і локальних взаємодій. Такий розподіл не означав повної ізоляції мовних систем, а, навпаки, створював умови для їх постійного контакту, у межах якого індігенні елементи проникали в іспанське мовлення. Саме в цій взаємодії сформувалася специфіка мексиканського варіанта іспанської мови, що поєднує європейську мовну основу з локальними культурними нашаруваннями.

Сучасні соціолінгвістичні дослідження наголошують на тому, що вплив індігенних мов на мексиканський іспанський не обмежується історичним періодом колонізації [19]. Як показують дослідження Г. Гомаші, мовна взаємодія між іспанською та науатль у Мексиці зберігається й сьогодні та реалізується в межах соціальних і комунікативних практик, що сприяє підтриманню й оновленню індігенної лексики в сучасному мовленні. Це свідчить про динамічний характер мексиканського іспанського та його здатність інтегрувати різноманітні мовні елементи.

Формування мексиканського варіанта іспанської мови не є завершеним історичним процесом, а продовжується й у сучасних соціолінгвістичних умовах. Збереження індигенних мов у певних комунікативних сферах і водночас домінування іспанської в публічному просторі підтримують динамічний характер мовної взаємодії. Це створює підґрунтя для подальшого розвитку лексичної варіативності та актуалізації американізмів, які відображають сучасну соціокультурну реальність Мексики. Саме тому аналіз американізмів потребує врахування як історичного, так і функціонального та соціального вимірів мовного розвитку.

У сучасних дослідженнях дедалі більше уваги приділяється функціональному аспекту американізмів та індигенізмів. Вони аналізуються як мовні засоби, що забезпечують точність, експресивність і культурну релевантність мовлення. Такий підхід дозволяє розглядати ці одиниці в межах живої мовної практики, а не як ізольований або застарілий лексичний пласт.

Важливу роль у формуванні мексиканського варіанту іспанської мови відіграли також внутрішні мовні процеси, зокрема семантичні зрушення, розвиток полісемії та переосмислення іспанських лексем у новому культурному середовищі [33]. Як зазначає Х. П. Рона, значна частина американізмів має іспанське походження, однак їх значення або сфера вживання в американському контексті зазнали істотних змін. Це дозволяє розглядати мексиканський іспанський не як відхилення від європейської норми, а як самостійний національний варіант мови.

Лексикографічні праці, зокрема *Diccionario de Americanismos* та дослідження Е. Браво-Гарсії, демонструють, що мексиканська іспанська мова характеризується високим ступенем лексичної варіативності та регіональної специфіки [8]. Описовий підхід сучасної лексикографії дозволяє зафіксувати реальне функціонування мовних одиниць у різних соціальних і територіальних

контекстах, що є важливим для розуміння процесів формування національних варіантів іспанської мови.

У сучасній лексикографії дедалі більшого значення набуває урахування соціокультурного та регіонального контексту функціонування лексики. Як зазначає Луїс Фернандо Лара, словник не є нейтральним інструментом, а відображає мовну реальність конкретної спільноти, її історичний досвід і мовні практики, що зумовлює необхідність відходу від суто нормативного або академічного підходу [23]. У цьому зв'язку регіональні та національні словники постають як спроба репрезентувати живу мову, а не лише її «центральної» або престижну норму.

У межах соціолінгвістичних досліджень американізму аналізуються в контексті співвідношення між європейським та американськими варіантами іспанської мови. Дослідження мовної варіативності в іспаномовному просторі демонструють, що мовні відмінності зумовлюються не лише географічними чинниками, а й соціальними, культурними та історичними умовами. У колективній монографії, присвяченій діалектному лексичу, наголошується, що лексикографія діалектів має поєднувати описову й історичну перспективи, оскільки регіональна лексика відображає специфіку мовного розвитку окремих спільнот [5].

Такий підхід дозволяє уникнути редукції діалектних явищ до маргінальних або другорядних. Дослідники наголошують на тому, що регіональні особливості не знижують статусу мовного варіанта, а свідчать про його функціональну повноцінність. У цьому сенсі мексиканський варіант іспанської мови постає як частина ширшого паніспанського простору, в якому співіснують різні норми та мовні практики [4], [8].

Аналіз американізмів у мексиканському варіанті іспанської мови також має важливе соціолінгвістичне значення. Він дає змогу виявити зв'язок між мовою та ідентичністю, а також зрозуміти роль індигенної спадщини у формуванні

сучасного мовного простору Мексики. Американський іспанський формувався в умовах інтенсивних мовних контактів, що зумовило значну лексичну та семантичну варіативність. Дослідження, присвячені соціолінгвістичним процесам у мовах Мексики, показують, що мовна динаміка тісно пов'язана з чинниками ідентичності, міжпоколінної передачі мови та соціального престижу [20]. Унаслідок цього лексика виступає не лише засобом комунікації, а й маркером соціальних і культурних змін. У цьому контексті американізми постають як свідчення історичної тяглості та культурної багатогранності іспанської мови в Америці.

Літературні та культурні тексти також є важливим джерелом для вивчення американізмів і мексиканізмів, оскільки вони відображають реальне функціонування лексики в національному мовному середовищі. Твори мексиканських авторів, а також лексикографічні праці, присвячені мексиканському варіанту іспанської мови, демонструють глибоку інтеграцію регіональних елементів у мовну систему. Це підтверджує тісний зв'язок між мовою, культурою та національною ідентичністю [13], [34].

У дослідженнях творчості Хуана Рульфо особлива увага приділяється мовній організації художнього тексту та використанню регіонально маркованої лексики.

У цьому контексті мексиканський варіант іспанської мови постає не як вторинний або похідний щодо європейського, а як повноцінний національний різновид, сформований під впливом конкретних історичних і соціальних умов. Його лексична специфіка є наслідком тривалого співіснування мов і культур, а не випадковим відхиленням від мовної норми. Такий підхід дозволяє розглядати мексиканський іспанський як самостійну мовну систему, що функціонує в межах ширшого паніспанського простору. Отже, формування іспанської мови Мексики є результатом поєднання історичних, соціальних та лінгвістичних чинників [4]. Тривалий мовний контакт з індігенними мовами, соціальна стратифікація

суспільства та внутрішні мовні процеси зумовили появу специфічного національного варіанту іспанської мови, який вирізняється багатством лексики та динамічним характером розвитку.

1.3. Американізми в мексиканському варіанті іспанської мови та їх функціонування в художньому дискурсі

Іспанська мова в Америці сформувалася в результаті тривалого контакту між іспанськими колонізаторами та корінними народами Нового Світу. У процесі цієї взаємодії мова зазнала змін, які проявилися на різних мовних рівнях, в тому числі і в лексиці. Це призвело до появи великої кількості американізмів, що стали однією з основних ознак, які відрізняють іспанську мову Америки від її піренейського варіанта. [4, с. 23-30].

У сучасному мовознавстві поняття *americanismo* не має однозначного тлумачення, що зумовлює наукові дискусії навколо його дефініції [16]. Як зазначає Х. П. Рона, американізмами можна вважати лексичні одиниці або значення, що виникли на американському континенті та закріпилися в мовній практиці іспаномовних спільнот Америки [33, с. 20-23]. Подібну позицію також поділяє й Г. Поттьє-Наварро, наголошуючи, що американізми є результатом мовної адаптації до нової реальності та відображають матеріальну культуру і специфіку світосприйняття населення Америки [30, с. 298-299].

Мексиканський варіант іспанської мови посідає особливе місце серед латиноамериканських різновидів, оскільки його формування відбувалося в умовах тривалого й інтенсивного мовного контакту з науатлем та іншими автохтонними мовами Мексики. Цей контакт мав системний характер і охоплював різні сфери суспільного життя і це не могло не позначитися на розвитку іспанської мови в регіоні. Як зазначає М. Алеса Іск'ердо, саме науатль здійснив найсуттєвіший вплив на лексичну систему мексиканського іспанського.

Це зумовило появу значної кількості індоамериканізмів, які активно функціонують у мовленні й до сьогодні [4, с. 271-274]. Ці лексичні запозичення в першу чергу пов'язані із позначенням реалій, які характерні для місцевого способу життя (побуту, традиційного сільського господарства, харчування, флори і фауни), а також релігійних уявлень і звичаїв корінного населення. Виникнення індоамериканізмів було зумовлене потребою називати нові предмети й явища для яких не існувало відповідників у європейському іспанському. У результаті ці одиниці поповнили словниковий склад мови і стали важливим елементом культурної ідентичності мексиканського варіанта іспанської.

На думку Алеса Іск'ердо, індоамериканізми в мексиканському іспанському не слід розглядати як периферійне або маргінальне явище, оскільки багато з них увійшли до загальнонаціонального вжитку та закріпилися в різних функціональних стилях мовлення. Лексичний вплив автохтонних мов є одним із ключових чинників, що визначають своєрідність мексиканського різновиду іспанської мови і відрізняють його від інших варіантів іспанської в Латинській Америці.

Згідно з дослідженнями Г. А. Гомаші, мовний контакт між іспанською мовою та корінними мовами Мексики, зокрема науатлем, має системний і багатовимірний характер та проявляється через чіткий розподіл мовних функцій залежно від сфери спілкування. Емпіричні дані показують, що науатль переважає насамперед у домашніх, неформальних та емоційно забарвлених ситуаціях, тоді як іспанська мова домінує у формальних, публічних, освітніх і професійних контекстах. Особливо показовими є результати досліджень, які засвідчують поступове звуження сфер уживання науатлю серед молодшого покоління, що дедалі частіше переходить на іспанську мову, зберігаючи корінну мову переважно у спілкуванні зі старшими членами родини. Таке функціональне співіснування мов створює умови для постійної мовної взаємодії, у межах якої

елементи автохтонних мов інтегруються в іспанське мовлення, зокрема на лексичному рівні. У цьому контексті американізми постають не як залишок минулого, а як результат живих мовних практик, що відображають сучасну соціокультурну реальність мексиканського суспільства та підтримуються через повсякденне мовне використання в різних соціальних групах [19, с. 5-7].

У лексикографічному аспекті американізми детально представлені в *Diccionario de Americanismos*, укладеному Асоціацією академій іспанської мови. Це видання має описовий характер і фіксує понад 70 000 лексичних одиниць, уживаних в іспанській мові Америки, з урахуванням їх географічної, соціальної та стилістичної специфіки [8, с. 1-3]. Для мексиканського варіанта особливо характерними є слова на зразок *milpa*, *petate*, *comal*, *chamaco*, які не лише називають реалії місцевого життя, а й виконують важливу культурно-ідентифікаційну функцію.

Американізми в художньому дискурсі розглядаються як лексичні одиниці, що функціонують у природному мовному середовищі художнього тексту та розкривають свої значення через контекст. Як зазначає А. І. Наварро Карраско, у літературному творі американізми не подаються ізольовано, як у словнику, а з'являються в живій синтаксичній структурі, у звичному для них мовному середовищі, що дозволяє простежити їх реальне вживання та функціонування в мовленні персонажів. Саме тому аналіз американізмів у художньому тексті дає змогу побачити, як ці лексичні одиниці розгортаються в контексті, взаємодіють з іншими елементами висловлювання та відображають особливості іспанської мови Америки в її повсякденному використанні [29, с. 28-29]. У такому підході американізми постають не просто як об'єкт лексикографічного опису, а як значна складова художнього мовлення та дозволяє точніше охарактеризувати мовну специфіку твору.

Показовим прикладом художнього відтворення мексиканської реальності є творчість Хуана Рульфо, зокрема його роман «Педро Парамо». У своїй

інтерпретації твору Іветт Хіменес де Баес наголошує, що роман глибоко вкорінений у конкретному історико-культурному просторі Мексики та вибудовує власний художній світ через локальний простір, голоси персонажів і систему соціальних та родинних відносин. Дослідниця підкреслює, що Рульфо свідомо надає перевагу не докладним описам, а мовленню, пам'яті та взаємодії персонажів, через які розкривається досвід спільноти та її історична травма. Завдяки цьому мовний простір роману постає як органічна складова художньої структури твору, тісно пов'язана з мексиканською дійсністю та колективною пам'яттю, а не як зовнішній або декоративний елемент [21].

Лексичні особливості художнього тексту можуть виконувати функцію маркерів індивідуального стилю автора, оскільки відображають його мовні уподобання та спосіб осмислення зображуваної дійсності. Вибір регіонально або культурно зумовлених мовних засобів у художньому мовленні дозволяє простежити, як автор формує власний ідіостиль і вибудовує специфічний образ художнього світу. Такі лексичні елементи не є випадковими, а входять до загальної стилістичної системи твору та допомагають передати соціальний, культурний і світоглядний контекст, у межах якого розгортається художня оповідь. У цьому сенсі мовна своєрідність постає важливим інструментом авторського самовираження та інтерпретації реальності.

Американізми в іспанській мові Америки характеризуються варіативністю вживання та тісно пов'язані з лексичними уподобаннями мовців. Як зазначає М. Алеса Іск'ердо, вибір певних лексичних одиниць часто зумовлений регіональними традиціями, розмовною практикою та належністю до народного мовлення, що сприяє закріпленню американізмів у повсякденному вжитку. У цьому контексті американізми функціонують як показник лексичної специфіки іспанської мови Америки та відображають особливості мовного вибору в конкретних соціальних і територіальних умовах [4, с. 301-308].

Таким чином можна зробити висновки, що американізми в мексиканському варіанті іспанської мови є багатовимірним явищем, що поєднує лінгвістичний, культурний та художній аспекти. Вони відображають історію мовних контактів, особливості національної культури та специфіку світогляду мексиканського суспільства. У художньому дискурсі американізми виступають важливим засобом творення національного колориту, стилістичної виразності та ідіостилю автора, що зумовлює їхню значущість для лінгвістичного й літературознавчого аналізу.

1.4. Роль американізмів у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови

Американізми відіграють значну роль у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови, тому що відображають глибокі культурні та соціальні процеси, що тісно пов'язані з історією та повсякденним життям мексиканського суспільства. У контексті плюрицентричного розвитку іспанської мови американізми виступають показником адаптації мовної системи до нових реалій та водночас є засобом закріплення локальної ідентичності в межах загальноіспанського мовного простору. Саме через лексику найвиразніше проявляється взаємозв'язок мови й культури, адже лексичні одиниці безпосередньо пов'язані з досвідом, традиціями та способом мислення окремої мовної спільноти.

У лінгвокультурологічному вимірі американізми можна розглядати як носії культурно зумовлених значень, що формуються в процесі осмислення навколишнього світу конкретною спільнотою. Значна частина американізмів у мексиканському іспанському пов'язана з позначенням реалій, характерних саме для цього регіону: традиційних форм господарювання, елементів побуту, національної кухні, флори й фауни, а також соціальних і релігійних практик [4].

Такі лексичні одиниці виникали в умовах, коли іспанська мова стикалася з новою культурною реальністю й потребувала засобів для її вербалізації. У результаті вони стали невід'ємною частиною мовної картини світу мексиканців.

Національно-культурна специфіка мексиканського варіанта іспанської мови визначається походженням американізмів та особливостями їх уживання в мовленні. Багато з них закріпилися в повсякденній мовній практиці й використовуються незалежно від рівня освіти чи соціального статусу мовців. Це свідчить про те, що американізми не сприймаються як маргінальні або діалектні елементи, а виконують роль загальноновживаних мовних одиниць, які формують власний мовний простір. У цьому сенсі мексиканський іспанський постає як повноцінний національний варіант, у межах якого локальна лексика співіснує з загальноіспанською нормою.

Соціолінгвістичний підхід дозволяє глибше зрозуміти роль американізмів у процесі формування мовної ідентичності. У мексиканському суспільстві історично склався функціональний розподіл мов, за якого іспанська виконувала офіційні та престижні функції, в той час як корінні мови зберігалися переважно в побутовій сфері. Саме в цій зоні постійного контакту між мовами відбувалося активне взаємопроникнення лексичних елементів. Американізми, що походять з автохтонних мов або сформувалися в американському контексті, стали своєрідним результатом тривалого співіснування мовних систем.

У межах соціолінгвістичного підходу роль американізмів у формуванні національно-культурної специфіки мовного варіанта можна пояснити через поняття мовної ідентичності та узусу. Як зазначає Ф. М. Фернандес, мовні варіанти формуються не лише під впливом нормативних чинників, а передусім у процесі реального мовного вжитку, де лексичний вибір відображає соціальний досвід і самоідентифікацію мовців. У цьому контексті американізми виступають елементами, що закріплюються в узусі як результат тривалого соціального використання та набувають символічного значення для мовної спільноти. Вони

допомагають мовцям усвідомлювати власну належність до певного національного варіанта іспанської мови та водночас відрізнити його від інших різновидів у межах паніспанського простору. Таким чином, американізми функціонують як соціально марковані лексичні одиниці, що поєднують мовну практику з культурною ідентичністю [17].

Не останню роль у закріпленні американізмів в мовній практиці відіграє їхня культурна значущість, адже ці лексичні одиниці тісно пов'язані з повсякденним досвідом і цінностями мовної спільноти. Слова, що позначають традиційні уявлення, родинні зв'язки, елементи побуту або локальні форми соціальної взаємодії, мають для мовців символічне значення. Через них передається досвід попередніх поколінь, усталені моделі поведінки та способи осмислення навколишнього світу. Саме тому такі лексичні одиниці зберігаються й активно функціонують навіть за умов домінування іспанської мови в офіційному та публічному просторі. У цьому контексті американізми постають як маркери належності до певної культурної спільноти, сприяючи збереженню й актуалізації колективної пам'яті та підтримуючи відчуття культурної тяглості в межах мовної спільноти.

З точки зору паніспанського підходу, роль американізмів полягає також у тому, що вони формують уявлення про національні варіанти іспанської мови як рівноправні складники єдиного мовного простору. У цьому контексті особливого значення набуває «*Diccionario de Americanismos*», укладений Королівською іспанською академією спільно з Асоціацією академій іспанської мови. Це видання фіксує лексичне багатство іспанської мови Америки й підтверджує легітимність американізмів як частини сучасної мовної норми. Це означає, що американізми перестають сприйматися як відхилення від класичної іспанської, а натомість розглядаються як природний результат її історичного розвитку в різних регіонах.

У художньому дискурсі роль американізмів у формуванні національно-культурної специфіки проявляється особливо виразно. Лексика, що має локальне забарвлення, сприяє створенню впізнаваного культурного простору та дозволяє авторові передати специфіку зображуваної реальності. Як показує аналіз художніх текстів, американізми органічно вплітаються в мовлення персонажів і стають частиною художнього світу кожного окремого твору, відображаючи соціальні відносини, систему цінностей і колективний досвід спільноти [29]. У цьому контексті їхня роль виходить за межі простої номінації й пов'язується з формуванням образу національної культури.

Водночас американізми в художньому тексті не можна розглядати виключно як стилістичний прийом. Їх використання ґрунтується на реальних мовних практиках і відображає живу мову суспільства. Саме тому художні тексти стають цінним джерелом для вивчення національно-культурної специфіки мовного варіанта, адже вони фіксують лексичні одиниці в їхньому природному контексті. Такий підхід дозволяє побачити, як американізми функціонують у межах ширшої мовної системи й взаємодіють з іншими елементами мовлення.

Звернення до проблематики американізмів у рамках цієї роботи зумовлене їхньою лінгвістичною значущістю та прагненням глибше зрозуміти, яким чином мова відображає культурний досвід і світосприйняття спільноти. Американізми становлять особливий інтерес як лексичні одиниці, у яких поєднуються історія, культура та жива мовна практика, що дає змогу простежити взаємодію мовних і позамовних чинників у формуванні національного варіанта іспанської мови. Аналіз таких одиниць дозволяє розглядати мову не просто як систему правил, а як засіб осмислення реальності, що змінюється разом із суспільством. У цьому сенсі дослідження американізмів постає як спроба поєднати теоретичний аналіз із осмисленням культурної специфіки мексиканського іспанського, що й визначає наукову мотивацію цієї роботи.

Як підсумок можна сказати, що американізми відіграють ключову роль у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови. Вони є результатом історичного мовного контакту, відображають культурний досвід і соціальні практики мексиканського суспільства та сприяють утвердженню мексиканського іспанського як самостійного національного різновиду. У поєднанні лінгвокультурологічного та соціолінгвістичного підходів американізми постають не як периферійні елементи, а як важливий чинник мовної ідентичності, що визначає своєрідність іспанської мови Мексики в межах паніспанського простору.

Висновки до розділу 1

Перший розділ бакалаврської роботи було присвячено теоретичному аналізу американізмів та індігенізмів у межах мексиканського варіанта іспанської мови. У ході дослідження було з'ясовано, що ці лексичні одиниці сформувалися внаслідок тривалого мовного контакту іспанської мови з мовами корінних народів Мексики та відображають історичні, соціальні й культурні умови розвитку мексиканського іспанського. Було встановлено, що американізми доцільно розглядати як закономірний результат формування національного варіанта іспанської мови, а не як відхилення від мовної норми.

Особливу увагу в розділі було приділено специфіці формування іспанської мови Мексики, яка розвивалася в умовах інтенсивного і тривалого мовного контакту з автохтонними мовами, передусім з науатлем. Це зумовило появу значної кількості американізмів та індігенізмів, що закріпилися в повсякденному мовленні та активно функціонують у різних комунікативних сферах, зокрема в художньому дискурсі. Було показано, що використання американізмів сприяє відтворенню локальної реальності, культурного досвіду та соціальних відносин мексиканського суспільства.

Звернення до американізмів у межах мексиканського варіанта іспанської мови дозволяє подивитися на мову як на живий феномен, який тісно пов'язаний із культурним досвідом мовців. Аналіз цих лексичних одиниць показує, що мова виступає засобом відображення історичних подій і збереження колективної пам'яті та повсякденного досвіду суспільства. Дослідження американізмів дозволяє поєднати лінгвістичний аналіз із глибшим осмисленням культурної своєрідності мексиканського іспанського.

У підсумку можемо говорити, що американізми відіграють важливу роль у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови та виступають маркерами мовної й культурної ідентичності. Теоретичні положення, сформульовані в першому розділі, створюють підґрунтя для подальшого аналізу американізмів у мексиканському іспанському на конкретному мовному матеріалі.

РОЗДІЛ 2. ФУНКЦІОНУВАННЯ АМЕРИКАНІЗМІВ У РОМАНІ ХУАНА РУЛЬФО «ПЕДРО ПАРАМО»

2.1. Мовна картина світу роману та ідіостиль Хуана Рульфо

Роман Хуана Рульфо «Pedro Páramo», написаний в 1955 році, є одним із найзнаковіших текстів латиноамериканської літератури ХХ століття, що суттєво вплинув на формування поетики магічного реалізму та на розвиток мексиканського національного художнього дискурсу. Вже перші критичні рецензії твору наголошували на його новаторській структурі, поліфонічності та особливій мовній організації художнього простору [21].

Мовна картина роману постає як переплетіння простору, часу й голосів персонажів, які існують на межі життя і смерті. Комала – це не просто точка на мапі, а дивний і майже примарний простір пам'яті, провини і давнього болю. З перших сторінок автор створює ефект «занурення» в порожній світ, що насправді наповнений голосами минулого.

На рівні художньої конкретизації цей ефект «занурення» у примарний простір підсилюється звуковою образністю:

«Oía caer mis pisadas sobre las piedras redondas con que estaban empedradas las calles. Mis pisadas huecas, repitiendo su sonido en el eco de las paredes teñidas por el sol del atardecer» [34, с. 107].

«А в цьому селищі, де я опинився тепер, не доносилося жодних звуків. Я чув гучне відлуння власних кроків по бруківці вулиць. Мої кроки відбивалися від забарвлених надвечірнім сонцем стін» [1, с. 12].

У наведеному фрагменті простір Комали формально постає як порожній, однак акустичний ефект відлуння (есо) створює ілюзію прихованої присутності. Порожнеча виявляється оманливою: звук кроків не зникає, а множиться, ніби знаходячи відгук у невидимому середовищі. Вже на початку твору формується модель простору, що містить у собі потенційну багатоголосність.

Текст розгортається уривками, без чіткої хронології, і саме це створює особливу наративну модель. Події нашаровуються, переплітаються, стираючи часову межу. Минуле й теперішнє тут співіснують одночасно, ніби минуле весь час повертається і заважає жити теперішнім.

У романі простір Комали організовано через систему образів спеки, сухості, тиші та порожнечі. Ландшафт функціонує як семантичний центр, що визначає психологічний стан персонажів і загальний тон оповіді. Лаконічність описів, характерна для стилю Рульфо, поєднується з високою символічною насиченістю.

Критичні дослідження, зокрема праці Івет Хіменес де Байєс у збірнику «*Pedro Páramo. Diálogos en contrapunto*» (1955–2005), підкреслюють фрагментарність наративної структури та свідоме порушення лінійності часу й простору [22]. Дослідниця акцентує на *fragmentación ordenada* та поліфонічному характері письма, що формує ефект складної простоти. Окремо проблема мовчання та підтексту розглядається у статті Есперанса Лопес Парада «*Comentar el silencio: la crítica en el páramo*» [21, с. 199], де наголошується на ролі пауз і невисловленого як структурних елементів художнього світу роману.

Час у романі не є лінійним. Спогади, голоси померлих, уривки діалогів формують поліфонічну структуру. Ця особливість зумовлює специфіку синтаксису. У творі превалюють короткі фрази, неповні конструкції, раптові переходи між мовцями. Мовна організація тексту відображає розірваність історичної пам'яті та фрагментарність колективного досвіду.

Ще однією з визначальних рис ідіостилю Х. Рульфо є поліфонічність. Роман побудовано як сукупність голосів, що не завжди мають чітко окреслену ідентифікацію. Ця наративна стратегія створює ефект усної історії, у якій стираються межі між оповідачем і персонажем.

У даному контексті потрібно враховувати особливості мексиканського варіанта іспанської мови, зокрема вплив усної традиції та контакт із індіанськими

мовами, які історично сформували мовну специфіку регіону [4]. Усність у романі проявляється через простоту синтаксичних конструкцій, переважання діалогічних форм, використання розмовної інтонації та семантичну насиченість коротких реплік. Мовлення персонажів не стандартизоване й відображає соціальні та культурні особливості мексиканського сільського середовища. Отже, мова стає засобом соціальної характеристики та способом відтворення національного колориту.

Як зазначає Джон М. Ліпскі, іспанська мова функціонує як система географічних і соціальних різновидів, у межах яких лексичні відмінності виступають маркерами локальної ідентичності [24]. Регіонально маркована лексика відображає не лише територіальну специфіку, а й соціальну стратифікацію мовної спільноти. У цьому контексті мовлення персонажів роману Рульфо може розглядатися як реалізація локального варіанта іспанської мови, що закорінений у сільському мексиканському середовищі.

Приклад:

- *¿Cuántos pájaros has matado en tu vida, Justina?*
- *Muchos, Susana.*
- *¿Y no has sentido tristeza?*
- *Sí, Susana.*
- *Entonces ¿qué esperas para morirte?*
- *La muerte, Susana.*
- *Si es nada más eso, ya vendrá. No te preocupes. [34, с. 202].*

- *Скільки птахів ти вбила за своє життя, Хустино?*
- *Чимало, Сусанно.*
- *І тобі не було їх шкода?*
- *Було, Сусанно.*
- *То чого ти чекаєш, щоб померти?*

— *Смерті, Сусанно.*

— *Коли справа за цим, не хвилюйся, — вона прийде* [1. с. 88].

Діалог Сусани Сан Хуан і Хустини репрезентує характерну для роману поліфонічну модель нарації. Репліки побудовані на коротких, синтаксично простих конструкціях та відтворюють інтонацію живої розмови, надаючи текстові ритму усного мовлення. Відсутність розгорнутих авторських пояснень сприяє стиранню межі між наративним і драматичним способом викладу.

Семантична напруженість діалогу виникає саме з лаконізму. Питання про вбивство птахів переходить у розмову про смерть без логічного переходу, через асоціативний стрибок. Раптова зміна теми в цьому діалозі показує, що думки Сусани розвиваються не послідовно, а ніби уривками. Розмова переходить від питання про птахів до теми смерті без чіткого пояснення. Повтор звертання по імені робить діалог схожим на живе усне спілкування, а короткі фрази та прості речення створюють відчуття спокійної буденної розмови. Смерть тут звучить як щось звичайне. Це одна з характерних особливостей ідіостилю Рульфо: голоси персонажів звучать самі по собі, майже без пояснень автора і це створює ефект живої розповіді.

Важливою складовою мовної картини світу також є лексичний рівень тексту. У романі функціонують одиниці, що мають регіональну маркованість або специфічні семантичні відтінки, характерні для іспанської мови Мексики.

Теоретичні підходи до визначення американізмів як диференційних одиниць, що відображають територіальну варіантність іспанської мови, представлені в сучасній лексикографії [8]. Водночас підхід до аналізу американізмів у художньому тексті передбачає врахування як їхнього словникового статусу так і стилістичної функції [29].

У романі регіонально маркована лексика виконує комплекс функцій: вона відтворює локальну реальність, маркує соціальні характеристики персонажів, підсилює емоційну напругу та формує національно-культурний колорит.

Приклад 1:

«...*de haberlo sabido te habría matado a cintarazos*» [34, с. 178].

«...*ще тоді відшмагав би тебе до смерті наском*» [1, с. 68].

Слово «cintarazos» [40] належить до розмовної мексиканської мовної практики й означає «удари ременем». Воно утворене від слова *cinto* (ремінь) із додаванням експресивного суфікса *-azo*, що підсилює значення дії. Вживання подібної лексеми допомагає відтворити соціальне середовище персонажів і підсилює емоційно-експресивне забарвлення мовлення. Отже, лексичний рівень тексту формує національно-культурну специфіку художнього світу роману.

Приклад 2:

«*Vine a Comala porque me dijeron que acá vivía mi padre...*» [34, с. 103].

«*Я подався до Комали, бо мені сказали, що там живе мій батько...*» [1, с. 9].

Лексема «*acá*» [40] виконує репрезентативну функцію, оскільки відтворює мовну специфіку мексиканського варіанта іспанської мови. Через подібні одиниці текст відтворює локальну реальність і формує відчуття конкретного географічного простору.

Ідіостиль Хуана Рульфо характеризується надзвичайною стислістю та семантичною концентрацією. Порівняно невеликий за обсягом роман містить багаторівневу систему символів, мотивів і смислових нашарувань.

Дослідники творчості Хуана Рульфо, зокрема Іветт Хіменес де Баес та Есперанса Лопес Парада звертають увагу на економію слова як одну з визначальних рис авторської поетики «*Pedro Páramo*». Лаконізм письма поєднується з глибокою емоційною насиченістю та здатністю передавати складні психологічні стани через мінімальні мовні засоби [22].

Особливу роль відіграє синтаксична організація тексту: короткі речення, паралельні конструкції, ритмічні повтори. Це створює своєрідну музичальність прози та наближає її до усної традиції. У межах ідіостилю Рульфо слово набуває

максимальної смислової ваги, а кожна лексема стає частиною ширшої семантичної мережі.

Отже, мовна картина світу роману «Pedro Páramo» формується через поєднання фрагментарної композиції, поліфонії, лаконічного синтаксису та регіонально маркованої лексики. Ідіостиль Хуана Рульфо ґрунтується на принципах семантичної концентрації, символічної насиченості та стилістичної стриманості. Така мовна організація створює підґрунтя для функціонування американізмів як важливого елементу художнього дискурсу.

Подальший аналіз доцільно зосередити на американізмах, представлених у тексті роману, їх класифікації та семантичних групах, що дозволить системно простежити їх функціонування в художньому дискурсі.

2.2. Типологія та семантичні групи американізмів у тексті роману

Поняття *americanismo léxico* доцільно інтерпретувати водночас у лексикографічному та концептуально-історичному вимірах, оскільки воно сформувалося в процесі тривалого наукового осмислення. Як підкреслює С. Чавес Фахардо, дослідження американізмів вимагає філологічно-історичного підходу, що передбачає простеження еволюції терміну в межах філологічних, діалектологічних, лексикографічних і лексикологічних праць різних періодів [10, с. 159-160]. Такий метод дозволяє зібрати дефініції та класифікації і виявити зміну наукових позицій щодо самого змісту поняття. Дослідниця наголошує, що *americanismo léxico* слід розуміти як концепт у коселлеківському сенсі, тобто як одиницю знання, що акумулює історичний досвід і різночасові семантичні нашарування [10, с. 160-162]. Спираючись на положення історії концептів, вона підкреслює, що будь-який концепт поєднує в собі діахронічну глибину та синхронічну багатозначність, а його значення формується через зміну соціокультурних контекстів уживання [10, с. 160-163]. Відтак американізм не можна трактувати як статичну або суто територіальну одиницю. Американізм –

це динамічне явище, яке історично розвивається, змінює межі вживання й наповнюється новими семантичними відтінками. Під час аналізу американізмів у художньому тексті обов'язково необхідно враховувати їхню територіальну маркованість, історичну багатшаровість і функціональне навантаження в конкретному дискурсивному середовищі.

В історіографії поняття виокремлюються кілька основних критеріїв класифікації американізмів: *привативний* (лексема властива лише певній території), *географічний* (визначення за зоною вживання), *соціальний* (з огляду на мовну норму певного соціального прошарку) та *функціонально-семантичний*. Зокрема, у працях А. Рабаналеса акцентується увага на необхідності чіткого методологічного підходу до визначення регіонально маркованої лексики, оскільки критерій ексклюзивності виявляється недостатнім і не враховує історичної динаміки та можливості поширення лексеми поза межами первинної території [10, с. 163-170].

У сучасній прикладній лінгвістиці продуктивним вважається контрастивний підхід до визначення американізмів. М. А. Андіон Ерреро пропонує розрізняти американізми як індігенізми (слова, запозичені з автохтонних мов) та як лексеми або семантичні варіанти, що набули специфічного розвитку в іспанській мові Америки [6, с. 163-164]. Водночас дослідниця підкреслює, що в прикладному аспекті більш релевантним є саме контрастивний критерій, тобто врахування тих одиниць, які демонструють відмінність від європейської або загальноіспанської норми [6, с. 163-165].

З огляду на теоретичні положення, викладені в сучасних дослідженнях, у цьому підрозділі під американізмами розуміємо лексичні одиниці, які:

- виникли або зазнали семантичної трансформації в американському варіанті іспанської мови;
- мають територіальну маркованість;

- відображають культурно-історичну специфіку мексиканського мовного простору;
- виконують функціонально-стилістичну роль у художньому тексті.

Даний підхід поєднує лексикографічний та функціонально-дискурсивний критерії, що є особливо важливим при аналізі художнього твору, де лексична одиниця набуває додаткового стилістичного навантаження.

У романі Хуана Рульфо «Pedro Páramo» американізми виступають органічною складовою мовної картини світу. Через ці одиниці окреслюється територіальна своєрідність мовлення персонажів, конструюється простір Комали, виявляються соціальні характеристики середовища та репрезентуються культурні коди мексиканської реальності. Відповідно до семантичного принципу доцільно виокремити такі основні групи американізмів у тексті роману:

1. Лексика матеріальної культури та побуту.
2. Соціально-побутова та розмовна лексика.
3. Лексика природного середовища (флора, фауна, ландшафтні реалії).
4. Експресивно-оцінна лексика.

Подальший аналіз передбачає розгляд кожної із зазначених груп із залученням текстового матеріалу роману та зіставленням із лексикографічними джерелами.

До лексики **матеріальної культури** належать одиниці, що позначають предмети побуту, традиційні елементи житла та щоденного життя мексиканського селянського середовища.

Приклад:

*«El caso es que nuestras madres nos malparieron en **un petate**, aunque éramos hijos de Pedro Páramo»* [34, с. 106].

«А наші матері народили нас злидарями, хоча ми сини Педро Парамо» [1, с. 11].

Лексема *petate* [38] позначає традиційну плетену циновку з пальмового волокна, поширену в мексиканському селянському побуті. У тексті вона виконує

функцію конкретної матеріальної деталі, що вказує на бідність і соціальне становище персонажів, адже народження «en un petate» асоціюється з відсутністю елементарних умов.

В українському перекладі предметна реалія відсутня: замість буквального відтворення використано узагальнену характеристику «народили нас злидарями». Конкретна культурно маркована деталь трансформується у соціально-оцінне узагальнення. Переклад передає змістовий компонент бідності, однак усуває етнографічну конкретику, пов'язану з матеріальною культурою мексиканського середовища.

Цей приклад демонструє, як у процесі перекладу матеріально-побутова реалія може бути семантично редукована, що впливає на рівень культурної деталізації художнього простору.

До *соціально-побутової* лексики належать одиниці, що позначають елементи організації суспільного простору, форми землеволодіння та структури влади в мексиканському сільському середовищі. Такі лексеми відображають історично зумовлену модель соціальних відносин і репрезентують ієрархію, в межах якої функціонують персонажі роману

Приклад:

«—¿Ve usted aquella ventana, doña Fausta, allá en la **Media Luna**, donde siempre ha estado prendida la luz?

— No, Ángeles. No veo ninguna ventana.

— Es que ahorita se ha quedado a oscuras. ¿No estará pasando algo malo en la **Media Luna**?» [34, с. 204].

— Кінь Мігеля Парамо скаче дорогою до Медіа Луни.

— То в Медіа Луні хтось іще живе?

— Ні. Ніхто там не живе. [1, с. 22].

Назва *Media Luna* позначає маєток Педро Парамо – латифундію, що функціонує як центр економічної та соціальної влади. У контексті мексиканської історичної реальності подібні *haciendas* були типовими формами землеволодіння в сільській місцевості. Ця назва допомагає показати систему влади та соціальну ієрархію, що існує в Комалі.

В українському перекладі використано транслітерацію «Медіа Луна», що зберігає локальну специфіку й культурну маркованість назви.

Лексика **природного середовища** у романі представлена переважно загальноіспанськими одиницями (*tierra, sol, lluvia, aire, nubes*), що не мають територіальної маркованості. Виразні індигенізми або регіонально обмежені назви флори й фауни трапляються епізодично або відсутні. Це свідчить про те, що Хуан Рульфо не вибудовує ефект національного колориту через екзотизацію природних реалій, а досягає його іншими мовними засобами, передусім через соціально-побутову та експресивну лексику.

До **експресивно-оцінної** лексики належать територіально марковані одиниці, що передають емоційне ставлення, інтенсивність переживань і образну характеристику явищ дійсності. У художньому тексті такі лексеми виконують не лише номінативну, а й символічну функцію, посилюючи атмосферу занепаду, тривоги або внутрішньої напруги. Вони відображають специфіку мексиканського мовного простору та слугують засобом формування особливої тональності роману, у межах якої розгортається драматичний досвід персонажів і конструюється емоційний образ Комали.

Приклад:

«*Un zopilote solitario se mecía en el cielo*» [34, с. 119].

«*У небі кружляв шуліка*» [1, с. 20].

Лексема *zopilote* є територіально маркованим американізмом мексиканського варіанта іспанської мови та походить з науатль (*tzopilotl*). У загальноіспанській нормі вживається слово «*buitre*», натомість *zopilote*

функціонує як локально закріплена назва грифа, характерного для мексиканського ландшафту.

У романі цей образ виконує експресивно-символічну функцію: самотній птах у небі підсилює атмосферу спустошення, безлюдності та наближеності смерті, що пронизує простір Комали. В цьому випадку американізм працює як елемент емоційно-оцінної картини світу твору.

В українському перекладі використано слово «шуліка», яке не є повним денотативним відповідником (*шуліка* – це хижий птах родини яструбових, а не гриф). Унаслідок цього відбувається семантичне зміщення та часткова втрата культурно-локальної специфіки мексиканської реалії.

2.3. Семантико-стилістичні функції американізмів у художньому дискурсі роману

Аналіз семантико-стилістичних функцій лексичних одиниць у художньому тексті спирається на положення сучасної лінгвостилістики та теорії дискурсу. В цих підходах слово розглядається як багаторівнева одиниця, значення якої формується в системі мови та конкретизується в тексті.

У праці І. Буркганова підкреслюється, що сфера вживання лексичних одиниць визначається структурою мови й мовною свідомістю спільноти носіїв. Значення слова охоплює денотативний, конотативний та функціональний компоненти, а їх актуалізація залежить від умов мовлення [9]. Цей спосіб дозволяє розглядати американізми як одиниці, семантика яких пов'язана з історико-культурним досвідом мексиканського суспільства.

Теорія художнього дискурсу трактує літературний текст як комунікативний простір, в якому мовні засоби взаємодіють із соціальним та культурним контекстом. Художній дискурс формується через добір мовних елементів, що відображають світогляд автора й моделюють картину світу персонажів [25]. Лексичні одиниці з національною маркованістю у такому тексті

виступають показниками локальної мовної норми та засобами створення культурного тла.

Українська лінгвостилістична традиція акцентує увагу на функціональному вимірі мовних засобів. Художній дискурс розглядається як сфера естетичної трансформації мови, де зображально-виражальні можливості слова посилюються через контекстуальну взаємодію [2]. У такому ракурсі регіонально маркована лексика набуває додаткового стилістичного навантаження й формує індивідуальну манеру письма.

Поняття функціонально-семантичного поля дає можливість описувати лексичні одиниці як елементи системи, що перебувають у взаємозв'язку та демонструють різні ступені семантичної актуалізації залежно від стилю й жанру. У дослідженні Н. Ткаченко наголошується на ролі контексту та культурних чинників у трансформації семантики мовних одиниць у різних функціональних різновидах мови (Функціонально-семантичне поле “space”) [3]. Даний підхід можна вважати досить продуктивним для аналізу американізмів, оскільки їхнє значення в художньому тексті може розширюватися або переосмислюватися під впливом авторської інтенції.

Отже, теоретичною основою дослідження семантико-стилістичних функцій американізмів у романі є такі положення:

- значення лексичної одиниці має багатокomпонентну структуру;
- художній контекст активізує конотативні та культурно марковані семи;
- регіонально обмежена лексика виступає засобом формування мовної картини світу;
- у художньому тексті відбуваються функціональні зміни семантики слова.

Теоретичні положення щодо функціонально зумовленої багатокomпонентності значення лексичної одиниці дають можливість перейти до конкретного аналізу американізмів у романі Хуана Рульфо, простеживши, яким

чином їхня семантика трансформується в межах художнього дискурсу та набуває додаткового стилістичного навантаження.

Приклад 1:

Однією з показових лексем у тексті роману є *dizque*, яка належить до розмовних мексиканізмів і активно функціонує в усному мовленні. У словниковому тлумаченні ця одиниця передає значення «нібито», «кажуть, що», однак у художньому контексті її семантичний обсяг значно розширюється. У романі вона набуває модально-оцінного забарвлення та виступає засобом вираження ставлення мовця до повідомлюваної інформації.

У репліці: «*Ahora ya sé de qué se trata y me da risa. Dizque “usufruto”. Vergüenza debía darle a su patrón ser tan ignorante*» [34, с. 133] лексема *dizque* вводить слово *usufruto* з виразним іронічним відтінком. Персонаж фактично дистанціюється від юридичного терміну і підкреслює його чужорідність для сільського середовища та неприродність у повсякденному мовленні. В цьому випадку *dizque* виконує роль маркера скептичного переосмислення, сигналізує про недовіру до сказаного і водночас передає зневажливу інтонацію. Через таке вживання окреслюється соціальний контраст між офіційною мовою влади й живою мовою селян.

В іншому фрагменті читаємо: «*Dizque la fuerza que yo tenía atrás. ¡Vaya!*» [34, с. 133]. Дана лексема посилює іронічність висловлювання. Вона ніби ставить під сумнів правдивість попереднього твердження, створюючи ефект глузування. Тут *dizque* не просто передає чужі слова, а виражає внутрішню позицію мовця, його невіру та приховану насмішку. Інтонаційно репліка наближається до усного мовлення, що сприяє відтворенню природності діалогу.

Ще один приклад «*Dicen que ya no conocía a la gente, y dizque hablaba sola*» [34, с. 204] демонструє зв'язок лексеми з механізмом поширення чуток. У цьому контексті *dizque* підкреслює опосередкованість інформації, її невизначене джерело. Висловлювання будується на основі переказу, що створює атмосферу

невпевненості та сумніву. Через такі конструкції в тексті формується образ провінційного середовища, де реальність переплітається з плітками, а істина набуває характеру колективного припущення.

Отже можна зробити висновок, що в романі Pedro Páramo лексема *dizque* функціонує як багатошаровий дискурсивний маркер. Вона передає значення недостовірності, виражає іронічне дистанціювання, формує оцінний компонент висловлювання та відтворює особливості народного мовлення. Завдяки її регулярному використанню в діалогах текст набуває виразного локального колориту, а персонажі постають як носії живої мексиканської мовної традиції.

Водночас ця одиниця відіграє роль у створенні загальної атмосфери роману. У художньому світі Рульфо межа між реальним і уявним є нестійкою, а події часто подаються як спогади, чутки або перекази. *Dizque* підсилює ефект невизначеності, оскільки будь-яка інформація звучить як щось почуте, передане від інших, позбавлене абсолютної достовірності.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що *dizque* в романі виконує комплекс семантико-стилістичних функцій і виходить за межі простого маркера переказу. Вона бере участь у моделюванні соціальних відносин, окресленні мовної характеристики персонажів та формуванні національно-культурного тла твору. Через такі лексеми американізм у тексті постає як органічний складник художньої структури, що впливає на сприйняття всієї оповіді.

Приклад 2:

Лексема *hacienda* [40], [41] належить до соціально-історично маркованих американізмів і є однією з ключових для розуміння просторової та соціальної організації роману. У мексиканському варіанті іспанської мови це слово позначає великий землевласницький маєток, латифундію, яка була характерною формою господарювання в колоніальний та постколоніальний періоди. У художньому тексті Рульфо воно набуває значення значно ширшого, ніж просто «господарство» або «садиба».

У романі Хуана Рульфо це слово має ширше значення, ніж просто «маєток» чи «господарство», і відіграє важливу стилістичну роль у тексті. У художньому дискурсі вона стає осердям соціального простору, символом влади та структурною опозицією до Комали.

В репліці: «*Y chicoteó sus piernas al trasponer la puerta grande de la **hacienda***» [34, с. 136] акцент зосереджено на моменті входу до маєтку. Деталь «puerta grande» підкреслює архітектурну монументальність простору, його замкненість і відокремленість. Перетин цієї межі має символічне значення: герой входить у сферу впливу Педро Парамо, у простір влади та підпорядкування. Тут слово *hacienda* функціонує як центр сили, територія, що протистоїть зовнішньому світові.

Розглянемо наступні приклади використання даного американізму:

1. *Podría parecerle extraño al lector que Fulgor desconozca datos de este tipo, pero hay que tener en cuenta que Fulgor vive en la Media Luna, y que la **hacienda** se encuentra fuera de Comala* [34, с. 224].
2. *Podría parecerle extraño al lector que Fulgor desconozca datos de este tipo, pero hay que tener en cuenta que Fulgor vive en la Media Luna, y que la hacienda se encuentra fuera de Comala (aunque no muy alejada, ya que en el frag. 62 una anciana, desde Comala, ve la ventana encendida de la casa de la **hacienda**);* [34, с. 224].

В цих фрагментах підкреслюється, що маєток знаходиться поза межами Комали, хоча й неподалік від неї. Це просторове розмежування набуває концептуального характеру. Комала постає як занепаде сільське середовище, тоді як *hacienda* Медіа Луна є осередком економічної й соціальної влади. Два простори співіснують, але залишаються чітко відмежованими. В цьому випадку лексема окреслює структурну опозицію (центр – периферія), що визначає внутрішню організацію художнього світу.

У наступному уривку роману ми читаємо: «*Se distinguen, por lo tanto, dos ámbitos perfectamente diferenciados: la casa de Comala (en la que se alojarán, por ejemplo, Bartolomé y Susana) y la **hacienda** de la Media Luna*» [34, с. 224].

Тут розмежовуються «la casa de Comala» та «la hacienda de la Media Luna» і ця опозиція стає ще виразнішою. Комала пов'язана з життям персонажів, їхнім побутом і стражданнями, тоді як маєток виступає адміністративним та владним осередком. Через це слово *hacienda* набуває значення соціального інституту, а не просто географічної локації.

Особливо показовим є епізод, пов'язаний із прибуттям революціонерів до маєтку Педро Парамо: «*En cuanto a la muerte de Fulgor, se sitúa cuando llegan los revolucionarios a la **hacienda** de Pedro Páramo: Susana ya está acomodada en la Media Luna, y la ambientación es la de los inicios de la Revolución*» [34, с. 227]. Саме *hacienda* стає місцем зіткнення старої системи землевласницької влади з новими історичними силами. Тут вона виконує хронотопну функцію і позначає конкретний історичний момент та водночас символізує кінець епохи латифундійного панування. Втручання революціонерів руйнує замкнений простір влади, який раніше здавався непорушним.

У репліці «*Sedano ha seguido ocupándose de la **hacienda***» [34, с. 289] слово позначає об'єкт управління й економічну структуру, що потребує постійного контролю. Маєток постає як господарський механізм, через який здійснюється влада над людьми й ресурсами. У цьому випадку лексема акцентує соціально-економічний аспект функціонування простору.

Отже, у романі *hacienda* виконує комплекс взаємопов'язаних функцій. Вона позначає територію влади, економічний центр, замкнений простір соціальної ієрархії. Просторове протиставлення Комали та маєтку формує одну з ключових структурних опозицій твору. Водночас *hacienda* стає маркером історичного часу, пов'язаного з революційними подіями, і символом руйнування традиційної системи землевласницьких відносин.

Розглянуті американізми демонструють різні типи семантико-стилістичного функціонування в межах художнього дискурсу. Якщо *dizque* репрезентує розмовно-модальний рівень мовлення й формує ефект недостовірності та іронічного дистанціювання, то *hacienda* окреслює соціально-історичний простір влади й структурує хронотоп роману. Обидві лексеми підтверджують, що американізм у тексті Рульфо є не випадковою регіональною деталлю, а активним елементом художньої організації світу. Поряд із такими одиницями в романі функціонують індигенізми автохтонного походження, які репрезентують ще глибший культурний шар мовної картини світу.

Важливе місце в мовній структурі роману займають **індигенізми** науатльського походження, які зберігають у собі культурну пам'ять автохтонного мексиканського середовища. Їх уживання в тексті не є випадковим: вони виконують функцію маркерів локальної реальності й відтворюють етнокультурний шар мовної картини світу. Одним із таких слів є *mitote*. [40], [41].

У фрагменті: «*Hubo un tiempo que estuve oyendo durante muchas noches el rumor de una fiesta... Me acerqué para ver el **mitote** aquel...*» [34, с. 139] лексема позначає гучне святкування, галасливий народний збір. Її значення не зводиться до нейтрального «fiesta», оскільки *mitote* має розмовне і навіть дещо зневажливе або іронічне забарвлення. Слово передає не стільки сам факт свята, скільки його шумову й хаотичну природу. У цьому контексті воно формує атмосферу віддаленого, майже примарного руху життя, що долинає до простору Медіа Луни.

В іншому епізоді: «*Dales un pegue y ya verás cómo sales con centavos de este **mitote***» [34, с. 201] ця лексема набуває додаткового значення. В цьому випадку це означає: «справа», «заворушення», «плутанина». Тут *mitote* функціонує вже як позначення ситуації безладу або конфлікту, з якого можна здобути вигоду. Це слово демонструє семантичну варіативність і водночас зберігає розмовну, народну конотацію. Воно допомагає відтворити живе мовлення персонажів і підкреслює соціальний рівень комунікації.

Іншим показовим індигенізмом є *pilmama* [40] у репліці: «¿O acaso creen que tú eres su *pilmama* y que estás para cuidarles sus intereses?» [34, с. 201]. Слово походить із науатль і означає жінку, яка доглядає дитину, няньку. У даному контексті воно використовується метафорично. Адресат докоряє співрозмовникові за надмірну турботу про чужі інтереси. Завдяки цьому індигенізму створюється яскравий образ залежності й підлеглості. Лексема має виразне соціально-оцінне забарвлення, адже натяк на роль «няньки» містить елемент приниження. Вона не лише передає конкретне значення, а й відображає патріархальну модель взаємин у сільському середовищі.

Третій індигенізм *cocuyos* вжито в описовому фрагменті: «*Cuando vio los cocuyos cruzando otra vez sus luces...*» [34, с. 201]. Це слово позначає світляків. На відміну від попередніх прикладів, воно функціонує в наративному, а не діалогічному контексті. *Cocuyos* надає опису виразної локальної конкретики. Замість нейтрального «*luciérnagas*» використано саме автохтонну назву, що пов'язана з природним середовищем Мексики. У художньому плані ця лексема виконує атмосферну функцію: мерехтіння світляків у нічному просторі підсилює відчуття тиші, спустошення й завершеності сцени. Вона сприяє формуванню поетики світлотіні, характерної для роману.

Розглянуті індигенізми демонструють різні аспекти функціонування автохтонної лексики в тексті:

- *mitote* відтворює розмовний соціально-побутовий простір і передає емоційно-оцінне ставлення мовців;
- *pilmama* актуалізує соціальні ролі та вводить метафоричну характеристику персонажа;
- *cocuyos* створює природний і атмосферний фон, підкреслюючи локальну специфіку ландшафту.

Вживання цих лексем забезпечує етнокультурну глибину художнього світу, надає текстові мовної автентичності й закорінює його в мексиканській

реальності. Індигенізми в романі не виконують декоративної функції, а є складниками семантичної структури твору, через які проступає історична й культурна пам'ять простору Комали.

Отже, семантико-стилістичний аналіз показує, що американізми та індигенізми в романі функціонують на різних рівнях художньої структури. Розмовні мексиканізми моделюють інтонацію живого мовлення й передають соціальні відтінки комунікації, соціально-історичні американізми структурують простір влади та хронотоп твору, а індигенізми закорінюють текст у глибинному культурному шарі мексиканської реальності. Сукупність цих лексем формує багаторівневу мовну картину світу, де національно-культурна специфіка реалізується через семантичну й стилістичну організацію слова.

Виявлені семантико-стилістичні особливості функціонування американізмів і індигенізмів у романі засвідчують, що ці лексеми впливають як на внутрішню структуру художнього дискурсу, так і на формування національно-культурного образу світу. Через ці мовні одиниці текст набуває виразної мексиканської ідентичності, а персонажі постають як носії конкретного соціального та культурного досвіду. У цьому контексті доцільно окремо розглянути, яким чином американізми беруть участь у створенні національного колориту та мовної характеристики героїв роману.

2.4. Функціональна роль американізмів у відтворенні мексиканського національного колориту та характеристики персонажів

Проблема національного колориту в художньому тексті безпосередньо пов'язана з категорією культурної ідентичності. Культурна ідентичність Мексики формується внаслідок історичної спадкоємності, тобто поєднання доколоніального, колоніального та модерного досвіду.

У дослідженні Аріадни Солано Моралес підкреслюється, що історія, мистецтво та традиції є ключовими чинниками збереження культурної тяглості,

а мова виступає її важливим носієм. Мексиканська культура, як і культура багатьох інших країн, є складним і багатовимірним явищем, сформованим історичними подіями, мистецькими практиками та культурними традиціями. Упродовж своєї історії Мексика стала простором взаємодії автохтонних цивілізацій (ацтеків, майя, ольмеків) із європейським колоніальним впливом та подальшими міжнародними процесами, що зумовило формування унікальної національної ідентичності. Вагому роль у збереженні цієї ідентичності відіграють мистецтво, література, музика, танець і гастрономія, а також традиції, що мають індігенне коріння й продовжують органічно функціонувати в сучасному культурному просторі Мексики [35, с. 196-198].

Історичні трансформації, зокрема наслідки Мексиканської революції та зміни аграрної системи, безпосередньо вплинули на формування нової національної самосвідомості. Сальвадор Гарсія Вігіль наголошує, що руйнування системи гасієнди та аграрні реформи сприяли створенню нової моделі ідентичності, яка активно відображається в літературі середини ХХ століття [18, с. 1-2]. В цьому контексті лексеми, які пов'язані з простором землеволодіння та соціальної ієрархії, набувають символічного значення.

Еудженіо Ді Стефано підкреслює, що після революції мексиканська література була спрямована на формування національної моделі письма, здатної репрезентувати соціальну специфіку країни [15, с. 130-131]. Відмова від орієнтації виключно на європейські зразки супроводжувалася активізацією регіонально маркованої лексики, яка стала важливим засобом національної репрезентації.

Мексиканський варіант іспанської мови функціонує як частина глобального іспаномовного простору. У звіті Інституту Сервантеса зазначається масштаб поширення іспанської мови та її демографічна значущість [17, с. 5-6], що підкреслює вагомість регіональних різновидів у межах єдиної мовної системи. Дослідники мовної ситуації в Мексиці підкреслюють, що сучасний

мексиканський варіант іспанської мови сформувався внаслідок складної взаємодії історичних, етнічних і соціальних чинників [36]. Така багатошаровість мовного простору зумовлює збереження регіонально маркованої лексики, яка в художньому тексті виступає носієм національно-культурної специфіки та соціальної ідентифікації персонажів.

Особливу роль у формуванні національного колориту відіграє вплив автохтонних мов. Рената Тьортеї доводить, що лексичні запозичення з науатль закріпилися в іспанській мові Мексики як назви флори, фауни, побутових і культурних реалій [37, с. 15, 29-36]. Такі індигенізми виконують не лише номінативну, а й культурно-меморативну функцію, зберігаючи доколоніальний шар ідентичності.

Зв'язок мови й етнічної ідентичності підкреслює дослідниця Крістіна Райтерер, яка розглядає мовні особливості як маркер групової належності та засіб збереження культурної пам'яті [32, с. 1-3, 19]. Хоча її дослідження стосується мексикано-американського контексту, його теоретичні положення актуальні й для аналізу мексиканської літератури.

Дискусії щодо специфіки американського варіанта іспанської мови порушував також Руфіно Хосе Куерво, який наголошував на історичній зумовленості мовних відмінностей у Латинській Америці [12, с. 16-20]. Це дає підстави стверджувати, що регіональна лексика є закономірним результатом культурного розвитку.

Американізми в художньому тексті виконують кілька ключових функцій:

- репрезентують національну ідентичність;
- відтворюють історичну та соціальну специфіку мексиканської реальності;
- формують мовну характеристику персонажів;
- створюють атмосферу локального простору.

Американізми виступають активними елементами художньої структури, через які реалізується національний колорит і соціальна типологія персонажів.

В цій дослідницькій роботі під американізмами розуміємо лексичні одиниці іспанської мови американського ареалу, зокрема мексиканські регіональні варіанти та індигенізми, що функціонують у художньому тексті як маркери національно-культурної специфіки.

Приклад 1:

— *¿Y a qué va usted a Comala, si se puede saber? — oí que me preguntaban.*

— *Voy a ver a mi padre — contesté.*

— *¡Ah! — dijo él. Y volvimos al silencio. Caminábamos cuesta abajo, oyendo el trote rebotado de los burros. Los ojos reventados por el sopor del sueño, en la canícula de agosto.*

— *Bonita fiesta le va a armar — volví a oír la voz del que iba allí a mi lado —. Se pondrá contento de ver a alguien después de tantos años que nadie viene por aquí.* [34, с. 104].

В цьому епізоді лексема **burros** відіграє важливу роль у відтворенні соціального й національного колориту твору. Вона позначає типове для мексиканського сільського середовища транспортне й робоче знаряддя. Пересування персонажів на віслюках окреслює їхню належність до бідного прошарку населення. Слово непрямо характеризує Абундіо як простого аррієро, людину фізичної праці, пов'язану з важкими умовами життя.

Крім соціального аспекту, **burros** формує й просторовий колорит. Віслук є типовим елементом ландшафту мексиканської глибинки, особливо в посушливих регіонах. У поєднанні з деталлю *el trote rebotado* лексема створює відчуття повільного, монотонного руху, що відповідає загальній атмосфері спеки й виснаження. Звукова конкретика підсилює реалістичність сцени та занурює читача в матеріальний світ Комали.

В цьому випадку через побутову деталь розкривається характер Абундіо. Він постає як людина, яка змирилася з реальністю і не має ілюзій щодо Комали та її мешканців. Його стримана, іронічна інтонація свідчить про життєвий досвід

і тверезе сприйняття світу, на противагу Хуану Пресіадо, який ще має певні очікування.

Отже, лексема *burros* у цьому епізоді бере участь у формуванні психологічного портрета персонажа. Через цю побутову деталь окреслюється життєва позиція Абундіо: його приземленість, досвідченість і внутрішня відсутність ілюзій. Також це слово закріплює образ Комали як простору бідності та виснаження, що визначає світогляд її мешканців.

Приклад 2:

*«La que le dio aquel hijito que se les murió apenas nacido, dizque porque ella estaba incapacitada: el **mal de ojo** y los fríos y la rescoldera y no sé cuántos males tenía su mujer, según le dijo el doctor que fue a verla ya a última hora, cuando tuvo que vender sus burros para traerlo hasta acá, por el cobro tan alto que le pidió»* [34, с. 214].

У цьому уривку особливої уваги заслуговує лексема *mal de ojo*. Формально вона позначає *лихий погляд*, однак у мексиканському культурному контексті це поняття має глибоке фольклорно-містичне підґрунтя. Йдеться про народне вірування, згідно з яким хвороба або нещастя можуть бути спричинені заздрісним чи недобрим поглядом іншої людини. Тут *mal de ojo* функціонує як індигенізований елемент традиційної картини світу, що поєднує автохтонні уявлення з католицькими віруваннями.

У цьому уривку лексема *mal de ojo* подається серед інших причин смерті немовляти, разом із *los fríos* та *la rescoldera*. Цей перелік показує, що персонажі пояснюють хворобу й смерть не з медичної точки зору, а через народні вірування. Дитина помирає нібито через «лихий погляд» чи інші традиційні уявлення, а не через конкретну хворобу. Це показує, що герої живуть у середовищі, де сильними залишаються забобони й побутові уявлення про хвороби. Через таку лексику автор передає їхній спосіб мислення та рівень соціально-культурного розвитку.

Лексема також дозволяє глибше зрозуміти внутрішній світ персонажів. Вони мислять у категоріях фатальності, сприймаючи страждання як щось наперед визначене. Замість раціонального пояснення подій герої звертаються до народних вірувань, що виявляє їхню психологічну залежність від традиційної картини світу.

Лексема *mal de ojo* виконує в тексті не лише номінативну функцію. Вона відтворює специфіку мексиканської народної культури, характеризує світогляд персонажів і поглиблює атмосферу фатальності, у якій реальне й містичне постійно переплітаються. Через такі лексеми роман набуває етнокультурної конкретики та психологічної достовірності.

Приклад 3:

«*Se levantó del **catre** sin hacer ruido y se asomó a la ventana*». [34, с. 199].

У цьому реченні лексема *catre* позначає просте, примітивне ліжко або розкладачку. У мексиканському варіанті іспанської це слово часто пов'язується з бідним селянським побутом і мінімальними умовами життя. На відміну від нейтрального *cama*, *catre* має знижену, побутову конотацію.

Це слово також відображає певну внутрішню стриманість персонажів. Їхній побут позбавлений надлишків, простір життя аскетичний і мінімалістичний. Така деталь підсилює враження емоційної замкненості й мовчазної витривалості, що властива мешканцям Комали.

У цьому контексті лексема допомагає створити соціальний портрет персонажа. Вона вказує на скромність житлових умов і матеріальну обмеженість середовища. Через цю деталь автор підкреслює буденність і простоту життя мешканців Комали. Це слово виконує функцію побутового маркера, що посилює відчуття реалістичності й національного колориту роману.

Приклад 4:

*«Lo que pasó es que unos pocos de los «viejos», aburridos de estar ociosos, se pusieron a disparar contra un pelotón de **pelones**, que resultó ser todo un ejército» [34, с. 200].*

У наведеному реченні особливої уваги заслуговує лексема **pelones**. В мексиканському історичному контексті так називали урядових солдатів періоду Революції через коротко підстрижене або виголене волосся. Це слово має розмовне й дещо зневажливе забарвлення.

Тут **pelones** використано не як нейтральну військову назву, а як народне позначення представників армії. Така лексика відображає ставлення простих людей до влади й військових структур, передає атмосферу революційної нестабільності. Через це слово окреслюється історичний фон подій і водночас характеризується позиція персонажів. Вони сприймають солдатів не як офіційний інститут, а як чужу силу, яка протистоїть місцевому населенню.

Лексема також передає народне, неофіційне бачення історичних подій. Персонажі не аналізують політичні процеси, а реагують на них інтуїтивно й емоційно. Через таке позначення солдатів підкреслюється їхня відстороненість від державної системи та сприйняття історії як зовнішньої сили, що вторгається в їхнє життя.

Висновки до розділу 2

Другий розділ бакалаврської роботи було присвячено аналізу функціонування американізмів та індігенізмів у художньому дискурсі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo». У ході дослідження було з'ясовано, що регіонально маркована лексика в тексті виступає важливим елементом формування мовної картини світу. Американізми у романі функціонують як маркери територіальної специфіки, соціальної стратифікації та історичного контексту мексиканської реальності.

Було встановлено, що в межах тексту американізми реалізують різні семантико-стилістичні функції. Розмовні мексиканізми (*dizque, mitote*) формують інтонацію живого народного мовлення й передають модально-оцінні відтінки висловлювання. Соціально-історичні лексеми (*hacienda*) структурують простір влади та хронотоп твору, а індігенізми науатльського походження (*zopilote, pilmama, cociyos*) закорінюють текст у глибинному культурному шарі мексиканської традиції.

Аналіз показав, що американізми активно беруть участь у створенні національного колориту та мовної характеристики персонажів. Через такі лексеми, як *burros, mal de ojo, catre, pelones*, автор моделює соціальний статус героїв, їхній світогляд, ставлення до влади й сприйняття історичних подій. Регіонально маркована лексика стає інструментом психологічної характеристики та відображення культурної ментальності.

У підсумку можна стверджувати, що американізми в романі Хуана Рульфо виконують комплексну художню функцію. Вони структурують простір, окреслюють соціальні відносини, передають історичний контекст і формують етнокультурну конкретику твору. Американізми постають не як випадкові регіональні елементи, а як органічна складова художньої системи роману, що забезпечує його національно-культурну самобутність.

ВИСНОВКИ

Бакалаврську роботу було присвячено дослідженню американізмів у мексиканському варіанті іспанської мови на матеріалі роману Хуана Рульфо «Pedro Páramo».

У ході дослідження було визначено, що американізми становлять важливий складник лексичної системи іспанської мови на території Латинської Америки. Їх формування зумовлене історичними, соціальними та культурними чинниками, а також тривалим мовним контактом іспанської мови з автохтонними мовами американського континенту. Було з'ясовано, що індігенізми, зокрема лексеми науатльського походження, становлять підгрупу американізмів та відіграють значну роль у формуванні національно-культурної специфіки мексиканського варіанта іспанської мови.

У теоретичному розділі було охарактеризовано поняття *американізму* та *індігенізму* в сучасній лінгвістиці, простежено історичні передумови становлення мексиканського варіанта іспанської мови, а також визначено основні причини проникнення американізмів у мовну систему Мексики. Встановлено, що американізми є результатом взаємодії мов і культур та відображають особливості побуту, світогляду й традицій мексиканського народу.

У практичному розділі здійснено аналіз американізмів у тексті роману «Pedro Páramo». У процесі аналізу було встановлено, що значна частина виявлених лексичних одиниць має територіальну маркованість і пов'язана з реаліями мексиканського побуту, природного середовища та соціальної організації. Це підтверджує активне функціонування американізмів у художньому тексті та їхню важливу роль у формуванні мовної тканини твору. Було проведено їх типологізацію та семантичну класифікацію, визначено тематичні групи та окреслено семантико-стилістичні функції у художньому дискурсі. Досліджено, що американізми виконують не лише номінативну, а й

стилістичну функцію, сприяють створенню національного колориту, формуванню мовної картини світу та розкриттю ідіостилю Хуана Рульфо.

Використання таких лексичних одиниць дозволяє автору відтворити автентичність мовлення персонажів та передати специфіку регіонального світосприйняття. Американізми виступають маркерами культурної належності та посилюють емоційно-експресивний потенціал художнього тексту.

Проаналізований матеріал дозволив зробити висновок, що американізми в романі є важливими елементами художньої структури твору та є засобом репрезентації мексиканської культурної ідентичності. Їх використання сприяє глибшому розумінню соціально-культурного контексту та специфіки мексиканського варіанта іспанської мови.

Проведене дослідження відкриває можливості для подальшого вивчення функціонування американізмів у творах інших представників латиноамериканської літератури, а також для глибшого аналізу їх перекладознавчого аспекту. Перспективним видається зіставне дослідження способів передачі територіально маркованої лексики в українських перекладах.

На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок, що поставлену мету було досягнуто, а визначені завдання виконано.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Рульфо Х. Педро Парамо : роман / пер. з ісп. С. Борщевського. Київ : Видавництво «Компáс», 2024. 160 с.
2. Сучасний художній дискурс: мовностилістичний вимір : колективна монографія / за заг. ред. Ж. Колоїз. – Кривий Ріг : Р. А. Козлов, 2025. – 408 с.
3. Ткаченко Н. Д. Функціонально-семантичне поле “space” у британському та американському варіантах англійської мови: лінгвокультурологічний підхід : дис. ... канд. філол. наук. – Київ–Львів, 2020. – 269 с.
4. Aleza Izquierdo M., Enguita Utrilla J. M. (coords.). La lengua española en América: normas y usos actuales [Електронний ресурс]. – Valencia : Universitat de València, 2010. – ISBN 978-84-694-0302-0. – Режим доступу: <http://www.uv.es/aleza/esp.am.pdf> (дата звернення: 01.06.2026).
5. Álvarez de la Granja, M., González Seoane, E. (eds.). Léxico dialectal y lexicografía en la Iberorromania. – Madrid; Frankfurt am Main: Iberoamericana; Vervuert, 2018.
6. Andión Herrero M. A. Los americanismos en español lengua extranjera // RiCOGNIZIONI. – 2015. – № 11. – P. 159–170.
7. Arias Álvarez B. Reseña de: Cáceres Lorenzo M. T., Díaz Peralta M. El español del siglo XVI a través de un texto erudito canario [Електронний ресурс]. – С. 324–329. – Режим доступу: URL (дата звернення: 01.06.2026).
8. Bravo-García E. El Diccionario de Americanismos: Una aproximación formal al léxico del español en América // RiCOGNIZIONI. – 2015. – Vol. 2, № 3. – P. 177–185.
9. Burkhanov I. Stylistic Semantics or Semantic Stylistics?: Contrastive Aspect. – Rzeszów, 2015.

10. Chavez Fajardo S. De americanismos, de -ismos: definir un concepto // Boletín de la Sociedad Española de Historiografía Lingustica. – 2023. – Vol. 17. – P. 159–193.
11. Capdevila M. та н. Crossing Borders Without Crossing Boundaries: How Sociolinguistic Awareness Can Optimize User Engagement with Localized Spanish AI Models Across Hispanophone Countries [Електронний ресурс]. – [6. p.]. – PDF.
12. Cuervo R. J. El castellano en América: polémica con Juan Valera / ed. M. G. Romero. – Bogotá: Instituto Caro y Cuervo, 2004.
13. De la Fuente, J. L. Juan Rulfo: la narración desde la periferia // Estudios sobre Juan Rulfo y la narrativa mexicana. – México: El Colegio de México, 2008.
14. Díaz-Campos M., Escalona Torres J. M. Sociolinguistics of the Spanish-speaking world. – London: Routledge, 2020.
15. Di Stefano E. Mexican Working-Class Literature, or The Work of Literature in Mexico // Lennon J., Nilsson M. (eds.) Working-Class Literature(s): Historical and International Perspectives. – Stockholm: Stockholm University Press, 2017. – P. 128–158.
16. Erlendsdttir E. La definición lexicográfica del concepto americanismo léxico en el ámbito germánico y románico // ELUA. – 2006. – № 20. – P. 105–129.
17. Fernández Vtores D. El español: una lengua viva. Informe 2018. – Madrid: Instituto Cervantes, 2018.
18. Garcia Vigil S. Land Narrative and Mexican Literature: Ruidos. Voces. Rumores. Canciones Lejanas : dissertation. – Riverside: University of California, 2021.
19. Gomashie G. A. Nahuatl and Spanish in Contact: Language Practices in Mexico // Languages. – 2021. – Vol. 6. – Article 135. – DOI: <https://doi.org/10.3390/languages6030135>

20. Gómez-Retana, A., Pérez Alvarado, J., Trujillo Tamez, R. Estudios sobre lenguas indígenas de México. – México, 2019.
21. Jiménez de Báez Y. El mundo de Juan en Pedro Páramo de Rulfo // AIH. Actas X (1986) [Електронний ресурс] / Centro Virtual Cervantes. – Режим доступа: <https://www.cervantesvirtual.com/nd/ark:/59851/bmc0k498> (дата звернення: 01.06.2026).
22. Jiménez de Báez Y., Gutiérrez de Velasco L. (eds.). Pedro Páramo. Diálogos en contrapunto (1955–2005). – México: El Colegio de México; Fundación para las Letras Mexicanas, 2008.
23. Lara L. F. Dimensiones de la lexicografía: a propósito del Diccionario del español de México. – México: El Colegio de México, 1990.
24. Lipski J. M. Geographical and Social Varieties of Spanish: An Overview // Hualde J. I., Olarrea A., O'Rourke E. (eds.) The Handbook of Hispanic Linguistics. – Oxford: Blackwell Publishing Ltd., 2012. – P. 1–27.
25. Literary discourse: theoretical and practical aspects : collective monograph. – Riga: Baltija Publishing, 2020.
26. Molina Martos I., Martín Butragueño P., Cuesta Chorro G., Moreno Martín de Nicolás N. (eds.). La sociolingüística del español en España y América: 25 años de estudios coordinados. – Alcalá de Henares: Editorial Universidad de Alcalá, 2025.
27. Monlau y Roca P. F. Diccionario etimológico de la lengua castellana. – Madrid: Librería de los Sucesores de Hernando, 1856.
28. Muñoz-Basols J., Salazar D. Cross-linguistic lexical influence between English and Spanish // International Journal of Lexicography. – 2016.
29. Navarro Carrasco A. I. La Academia y los americanismos de La tía Julia y el escribidor. – Alicante: Universidad de Alicante, 2000.
30. Pottier-Navarro H. El concepto de americanismo léxico // Revista de Filología Española. – 1992. – Vol. LXXII, № 3–4. – P. 297–312.

31. Rangel F., Franco-Salvador M., Rosso P. A Low Dimensionality Representation for Language Variety Identification. – arXiv:1705.10754, 2017.
32. Reiterer K. The Construction of Ethnic Identity in Mexican-American Literature after World War II : Diplomarbeit. – Graz: Karl-Franzens-Universität Graz, 2010.
33. Rona J. P. ¿Qué es un americanismo? – Montevideo, 2017.
34. Rulfo J. Pedro Páramo / ed. José Carlos González Boixo. – 32^a ed. ampliada y actualizada. – Madrid: Cátedra, 2020. – 295 p.
35. Solano Morales A. Exploring the Mexican Cultural Identity: A Journey Through History, Art, and Traditions // Revista Derecho en Sociedad. – 2024. – Vol. 18, № 2. – P. 193–203.
36. Terborg R., García Landa L., Moore P. The Language Situation in Mexico // Current Issues in Language Planning. – 2006. – Vol. 7, № 4. – P. 415–518.
37. Törtei R. La influencia de las lenguas indígenas en el español de México : szakdolgozat.
38. Asociación de Academias de la Lengua Española. Diccionario de americanismos. – Madrid: ASALE, 2010. <https://www.asale.org/damer/>
39. Corominas J. Breve diccionario etimológico de la lengua castellana. – Madrid: Gredos, 1987.
40. El Colegio de México. Diccionario del español de México. – México: El Colegio de México, 2019. <https://dem.colmex.mx/>
41. Lara L. F. Diccionario del español de México. – México: El Colegio de México, 1990.